

Vaxholms stad
Revisorerna

Till:
Kommunstyrelsen
För kännedom:
Kommunfullmäktige

2017-10-31

Revisionsrapport: Granskning av miljöarbetet utifrån Miljöprogram för Vaxholm 2014 - 2020

De förtroendevalda revisorerna i Vaxholms Stad har uppdragit till KPMG AB att genomföra en granskning av miljöarbetet utifrån Miljöprogram för Vaxholm 2014-2020. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2017.

Våra bedömningar och rekommendation framgår nedan:

- Vi har inte möjlighet att bedöma om miljöarbetet bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Skälet är att det enligt vår uppfattning finns stora brister i uppföljningen. Som en följd av detta är vår bedömning att den interna kontrollen kopplat till detta område inte är tillräcklig.
- Vi vill också rekommendera kommunstyrelsen att säkerställa redovisningen kopplad till Miljöprogrammet 2014-2020 så att en bättre bedömning kan göras av om de övergripande ambitionerna och målen med miljöarbetet infrias.

Revisionen beslutar att överlämna rapporten till Kommunstyrelsen för yttrande senast 2018-02-28 och för kännedom till kommunfullmäktige.

För Vaxholms stads förtroendevalda revisorer

Caroline Åkerhielm
Ordförande

Granskning av miljöarbetet utifrån Miljöprogram för Vaxholm 2014-2020

Granskning

Vaxholms kommun

KPMG AB

2017-10-24

Antal sidor 13

Vaxholms kommun

Granskning av miljöarbetet utifrån Miljöprogram för Vaxholm 2014-2020

2017-10-24

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning, svar på revisionsfrågor och rekommendationer	2
1.1	Svar på revisionsfrågor	2
1.2	Rekommendationer	3
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte och revisionsfrågor	4
2.2	Avgränsning	4
2.3	Revisionskriterier	5
2.4	Ansvarig nämnd/styrelse	5
2.5	Projektorganisation	5
2.6	Metod	5
3	Kommunens miljöarbete	6
3.1	Styrande dokument – Nationella och regionala krav och rekommendationer	6
3.2	Miljöarbete i Vaxholm kommun utifrån Miljöprogram 2014–2020	7
3.2.1	Kommentar	9
3.3	Minskad energianvändning och ökad förnyelsebar energi?	9
3.3.1	Kommentar	10
3.4	Hållbar turism	10
3.4.1	Kommentarer	11
3.5	Upphandling utifrån miljökrav	11
3.5.1	Kommentar	12

1 Sammanfattning, svar på revisionsfrågor och rekommendationer

KPMG har av Vaxholms kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens miljöarbete utifrån Miljöprogram för Vaxholm 2014-2020. Uppdraget ingår i revisionsplanen för 2017.

Efter genomförd granskning är vår sammantagna bedömning att det finns brister i uppföljningen av miljöarbetet i kommunen. Kommunen har under 2015 och 2016 genomfört insatser i syfte att förbättra miljön och åstadkomma en hållbar ekologisk utveckling. Redovisningen kopplad till beslutade nyckeltal i årsredovisningen är dock långt ifrån komplett och år 2016 klarades endast målnivån för tre av tretton indikatorer. Mot bakgrund av vilka resultat som redovisats beträffande kommunens miljöarbete är vår bedömning att det är tämligen oklart om Vaxholms kommun har närmat sig de övergripande ambitioner som finns kopplat till en hållbar miljö.

Granskningen visar att kommunstyrelsen inte har en ändamålsenlig uppföljning av miljöarbetet. Den uppföljning som genomförs ger inte klarhet i hur väl kommunens övergripande ambitioner med miljöarbetet har infriats.

1.1 Svar på revisionsfrågor

- Arbetar staden för att minska energianvändningen och samtidigt öka andelen förnyelsebar energi? I sådant fall hur?
 - Ja, sådant arbete pågår och beskrivs i avsnitt 3.3. När det gäller att minska energianvändningen finns för få data för en heltäckande bedömning av utfallet. Beträffande energianvändningen i kommunens egna lokaler har energiförbrukningen ökat mellan 2015 och 2016, tvärt emot ambitionen. Inga data redovisas när det gäller hur stor andel av energiförbrukningen som är förnyelsebar energi.
- Hur ser samverkan med olika aktörer runt hållbar turism ut? Inklusivt på öarna Rindö, Skarpö, Tynningö och Ramsö.
 - Vaxholm samverkar med andra kommuner i landet för att utveckla hållbar turism. Arbetet är i ett tidigt skede. Inget riktat arbete har kunnat identifieras kopplat till öarna Rindö, Skarpö, Tynningö och Ramsö.
- Hur stor andel av upphandlade varor och tjänster upphandlas med miljökriterier?
 - Enligt upphandlingschefen görs en bedömning av huruvida miljökriterier ska användas vid varje upphandlingstillfälle. Endast i undantagsfall väljs miljökriterierna bort. En bedömning gjord av upphandlingsenheten i samband med denna granskning gör gällande att miljökriterier generellt sett används i cirka 80 % av upphandlingarna.

Vaxholms kommun

Granskning av miljöarbetet utifrån Miljöprogram för Vaxholm 2014-2020

2017-10-24

- Hur stor andel av byggmaterial i nyproduktion och underhåll upphandlas med miljökriterier?
- Enligt upphandlingschefen görs en bedömning av huruvida miljökriterier ska användas vid varje upphandlingstillfälle. Endast i undantagsfall väljs miljökriterierna bort. En faktisk uppgift om detta har dock inte kunnat erhållas.

1.2 Rekommendationer

Mot bakgrund av genomförd granskning rekommenderas Kommunstyrelsen att:

- Säkerställa redovisningen kopplad till Miljöprogrammet 2014-2020 så att en bättre helhetsbedömning kan göras av om de övergripande ambitionerna med miljöarbetet infrias.

2 Bakgrund

KPMG har av Vaxholms kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens miljöarbete utifrån Miljöprogram för Vaxholm 2014-2020. Uppdraget ingår i revisionsplanen för 2017.

1999 beslutade Sveriges riksdag att det skulle finnas femton nationella miljö kvalitetsmål för att ge en långsiktig målbild för miljöarbetet i Sverige. År 2005 tillkom ett sextonde miljö kvalitetsmål. Utifrån dessa 16 mål har Länsstyrelsen i Stockholms län fastställt sex prioriterade regionala mål. De prioriterade målen är god bebyggd miljö, begränsad klimatpåverkan, frisk luft, ingen övergödning, ett rikt växt- och djurliv samt giffri miljö. Dessa mål har lagt grunden till *Miljöprogram för Vaxholm 2014-2020*. Därutöver antogs en översiktsplan 2013 vars övergripande tema är tillväxt och hållbarhet, något som innebär att miljöarbetet i allra högst grad blir väsentligt även för översiktsplanen.

För att bemöta nuvarande och framtida miljöutmaningar krävs det effektivt och systematiskt arbete. Att kommunen organiserar, systematiserar och kommunicerar sitt miljöarbete och sin miljöstrategi är en förutsättning för att nå miljömålen. Ett ineffektivt miljöarbete riskerar att få negativa konsekvenser från lokal till global nivå.

Granskningen har utgått från de krav som ställs i Miljöbalken på kommuner för att uppnå det övergripande målet om en hållbar utveckling. Dessa krav syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Vidare tas utgångspunkt i de mål som Sveriges riksdag och Länsstyrelsen i Stockholms län beslutat.

Granskningen tar även hänsyn till de miljökrav som ställs i Lag om offentlig upphandling, då två revisionsfrågor berör upphandling.

2.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet är att granska kommunstyrelsens styrning och uppföljning av arbetet med miljöprogram för Vaxholm 2014-2020.

Följande frågor ska belysas:

- Arbetar staden för att minska energianvändningen och samtidigt öka andelen förnyelsebar energi? I sådant fall hur?
- Hur ser samverkan med olika aktörer runt hållbar turism ut? Inklusivt på öarna Rindö, Skarpö, Tynningö och Ramsö.
- Hur stor andel av upphandlade varor och tjänster upphandlas med miljökriterier?
- Hur stor andel av byggmaterial i nyproduktion och underhåll upphandlas med miljökriterier?

2.2 Avgränsning

Granskningen omfattar miljöarbetet under åren 2015 och 2016.

2.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar. Revisionskriterierna kan ofta hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer och fullmäktigebeslut. Revisionskriterierna kan också ha sin grund i jämförbar praxis.

Följande revisionskriterier har använts:

- Miljöbalken
- Lagen om offentlig upphandling
- De 16 nationella miljö kvalitetsmålen
- Klimat- och energistrategi för Stockholms län

2.4 Ansvarig nämnd/styrelse

Granskningen avser kommunstyrelsen.

2.5 Projektorganisation

Granskningen har utförts av Patrik Hellberg, kommunal yrkesrevisor, under ledning av Andreas Endrédi, certifierad kommunal revisor.

2.6 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier
- Intervjuer
- Analys
- Saklighetsgranskning av rapporten

De dokument från Vaxholms kommun som granskats är:

- Miljöprogram för Vaxholm 2014-2020
- Energiplan 2015-2020
- Upphandlingspolicy
- Hållbarhetsredovisning 2015 & 2016
- Årsredovisning 2015 & 2016

3 Kommunens miljöarbete

3.1 Styrande dokument – Nationella och regionala krav och rekommendationer

Miljöbalken trädde i kraft 1 januari 1999. Dess syfte är att främja en hållbar utveckling som gör det möjligt för nuvarande och kommande generationer att leva i en hälsosam och god miljö. Miljöbalken berör alla former av åtgärder, oberoende av om de ingår i den enskildes dagliga liv eller i någon form av näringsverksamhet.¹ Miljöbalken ska tillämpas så att:

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

Utöver miljöbalken har Riksdagen beslutat att det ska finnas ett övergripande mål för miljöpolitiken som bedrivs inom alla verksamheter. Målet är att vi år 2020 ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. I samband med detta beslutade även riksdagen 16 miljö kvalitetsmål som sträcker sig fram till år 2020.² Dessa är³:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker

¹ Naturvårdsverket "Stöd i miljöarbetet" <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Rattsinformation/Miljobalken/Information-kopplat-till-miljobalken/>

² Naturvårdsverket "De svenska miljömålen – en introduktion", s. 1

³ Naturvårdsverket "De svenska miljömålen – en introduktion", s. 9-24

Vaxholms kommun

Granskning av miljöarbetet utifrån Miljöprogram för Vaxholm 2014-2020

2017-10-24

- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt och djurliv

Med utgångspunkt i de 16 nationella målen samt länets kommuners förutsättningar och ambitioner har Länsstyrelsen i Stockholms län tagit fram tre målområden med fem tillhörande mål som ska stå i fokus för de regionala miljöarbetet. Dessa är:

- **Mål för minskade utsläpp**
 - Länets utsläpp av växthusgaser utanför handeln med utsläppsätter minskar med 19 procent till år 2020 jämfört med 2005. Verksamheter som regleras av handel med utsläppsätter minskar samtidigt sina utsläpp med 30 procent till år 2020
- **Mål för energianvändning**
 - Regionens energianvändning är 20 procent effektivare år 2020 jämfört med år 2008, mätt i energiintensitet (tillförd energi per BNP-enhet i fasta priser).
 - De klimatpåverkande utsläpp som energianvändningen ger upphov till minskar med 30 procent per invånare till år 2020 (ton CO₂-ekvivalenter) jämfört med år 2005 och med 40 procent till år 2030.
 - År 2020 är 16 procent av energianvändningen inom transportsektorn förnybar
- **Mål för förnybara energikällor**
 - Energiproduktionen i länet sker år 2020 till 90 procent med förnybara bränslen, spetslastproduktion oräknad. År 2030 sker den till 100 procent med förnybara bränslen.

3.2 Miljöarbete i Vaxholm kommun utifrån Miljöprogram 2014–2020

Vaxholms kommuns övergripande mål för miljön är att skapa en hållbar miljö i kommunen. För att uppnå detta har kommunledningskontoret tagit fram Miljöprogram 2014–2020. Miljöprogrammet är ett strategidokument som är tänkt att stödja och vägleda miljöarbetet i kommunen och nå det övergripande målet. Kommunen redovisar arbetet med hållbar utveckling varje år i sin hållbarhetsredovisning.

Det har identifierats sex stycken fokusområden som står i centrum i miljöprogrammet. Dessa är:

- Var miljösmart i vardagen
- Förbättra vattenkvaliteten i Östersjön
- Minska klimatpåverkan
- Säkra biologisk mångfald

Vaxholms kommun

Granskning av miljöarbetet utifrån Miljöprogram för Vaxholm 2014-2020

2017-10-24

- Klimatanpassa
- Giffri miljö (tillkom 2015)

Kopplat till varje fokusområde finns det strategiska åtgärder. Därutöver har det kopplats nyckeltal till de strategiska åtgärderna.

Figur 1: Måluppfyllelse

I kommunens årsredovisningar redogörs det till viss del för nyckeltalsresultat kopplat till miljöarbetet. Som illustreras i figur 1 nådde kommunen år 2015 målnivån för åtta av nyckeltalen och lyckades inte nå målnivån för fyra av nyckeltalen. Resultatet för ett nyckeltal redovisades inte. År 2016 nådde kommunen målnivån för tre av nyckeltalen och lyckades inte nå målnivån för fem av nyckeltalen.

Resultatet för fem nyckeltal redovisades inte. Det innebär att kommunen inte uppnådde målnivån

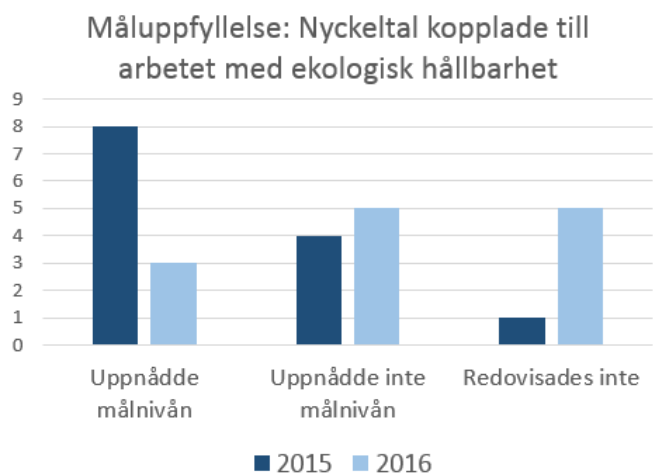
eller inte redovisade resultat för 10 av 13 nyckeltal i årsredovisning 2016. Därutöver redogjordes det för att kommunen år 2016 placerat sig på 46:e plats av landets 290 kommuner i *Aktuell hållbarhets miljöranking* och att detta dessutom innebar en förbättring med tretton platser jämfört med 2015. Kommunens egen bedömning är att arbetet med att nå ekologisk hållbarhet uppnått betyget godkänt både 2015 och 2016.

Kommunens tar fram en hållbarhetsredovisningar sedan år 2014. Den innehåller en redogörelse av vad som genomförts, vad som kommer att prioriteras framöver samt vilka utmaningar Vaxholm står inför i arbetet med hållbar utveckling. Redovisningen är uppdelad i social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.

I Miljöprogram 2014-2020 beskrivs de strategiska åtgärderna för att bli miljösmart i vardagen. Åtgärderna utgår ifrån att öka medvetenheten internt hos kommunens anställda och kommunens invånare, förbättra avfallshanteringen samt att planera för bebyggelsemiljöer och inomhusklimat som är energieffektiva. Arbetet har bland annat inneburit att en ny energiplan tagits fram. Därutöver pågår enligt miljöstrategen insatser för att öka medvetenheten hos kommunens anställda, något som har lett till att fler medarbetare är involverade i miljöarbetet sedan miljöprogrammet inrättades.

För att förbättra vattenkvaliteten i Östersjön har fokus riktats mot att utbilda och öka medvetenheten kring vattenrelaterade frågor samt samverka inom kommunen och med andra kustkommuner runt båtliv och hållbar turism. För en mer genomgående redogörelse för arbetet med hållbar turism se avsnitt 3.3. I utbildningssyfte har det anordnats temadagar för elever i årskurs 9. Under temadagarna fokuserar eleverna på frågor kring bland annat vattenmiljö.

Insatserna för att säkra biologisk mångfald och giffri miljö har en nära koppling till varandra. Kommunens gärningar utgår till stor del från att planera med hänsyn till biologisk mångfald och informera/utbilda om biologisk mångfald.

Åtgärderna för att minska klimatpåverkan och för att klimatanpassa, beskrivs i avsnitt 3.2.

3.2.1 Kommentarer

Vaxholms kommuns miljöprogram har formats med tydlig koppling till de nationella och regionala mål som tagits fram för miljöarbete.

Kommunen redovisar vissa utfall inom miljöområdet i sin årsredovisning. Redovisningen kopplad till beslutade nyckeltal är inte komplett. Situationen i detta avseende har också försämrats från 2015 till 2016 eftersom antalet nyckeltal där resultat saknats har ökat från ett till fem.

Utfallet innebär att färre målnivåer klaras 2016 jämfört med 2015 (3 jämfört med 8).

I årsredovisningarna bedömer kommunen att resultatet sammantaget når betyget "godkänt". Trots att kommunen också återger sin placering i *Aktuell hållbarhets miljöranking* (och att placeringen har förbättrats) så ges ingen närmare bakgrund till denna bedömning.

Mot bakgrund av vilka resultat som redovisats beträffande kommunens miljöarbete är vår bedömning snarare att det är tämligen oklart om Vaxholms kommun har närmat sig de övergripande ambitioner som finns kopplat till en hållbar miljö.

3.3 Minskad energianvändning och ökad förnyelsebar energi?

Arbetet utifrån Miljöprogram 2014-2020 har inneburit att kommunen tagit fram en ny energiplan. Syftet med energiplanen är att den ska främja hushållningen med energi och verka för en säker och tillräcklig energitillförsel. Kommunen har därutöver i Miljöprogram 2014–2020 beslutat att en strategisk åtgärd är att ta fram en klimatanpassningsplan. Det har ännu inte skett.

För att minska energianvändningen har det bland annat fokuserats på bilkörning internt i kommunens verksamhet. Det har bland annat genomförts planering för bilresorna med exempelvis samåkning och ruttoptimering för hemtjänsten. Därutöver har det införskaffats elcyklar som är en del i satsningen för att minska energianvändningen. Dessa åtgärder har resulterat i färre bilresor. Enligt kommunens miljöstrateg bör kommunpersonalens tjänsteresor med bil kunna minska ytterligare.

Enligt kommunens miljöstrateg har kommunen sedan 2016 infört nyckeltalet "Antalet digitala möten". Det innebär att digitala möten uppmuntras i syfte att undvika onödiga bilkörningar. Nyckeltalet redovisades i årsredovisningen för 2016 men målnivån uppnåddes inte. Totalt registrerades endast två digitala möten. I energiplanen listas en rad nyckeltal kopplade till energianvändningen i kommunen. Dessa är indelade i tre kategorier: Vaxholms stad, kommunen som organisation samt utsläpp. Enligt energiplanen ska dessa redovisas årligen.

En av åtgärderna i energiplanen är att kommunens fastigheter har kartlagts i syfte att minska energianvändningen. Som hjälp i arbetet finns en särskilt tillsatt fastighetsgrupp. Till exempel har traditionell belysning bytts ut till mer energieffektiv belysning. En del i kartläggningen har inneburit att säkerställa att energieffektivisering sker vid renoveringar av kommunens fastigheter. Arbetet med energieffektivisering av verksamhetslokaler ledde till förbättrat resultat under 2015 då både elförbrukningen

och fjärrvärmeförbrukningen minskade tydligt. År 2016 ökade däremot elförbrukningen från 93 KWh/år/m² till 124 KWh/år/m² i kommunens verksamhetslokaler. Fjärrvärmeförbrukningen ökade från 130 KWh/år/m² till 154 KWh/år/m² i kommunens verksamhetslokaler under samma år.

3.3.1 Kommentarer

I årsredovisningarna och hållbarhetsredovisningarna för 2015 och 2016 redogörs det för några av nyckeltalen som listats i energiplanen, dock är inte heller denna redovisning komplett. Det gör det svårt att bedöma hur väl arbetet med att minska energianvändningen i sin helhet fallit ut. Kommunen gör följaktligen inte heller någon samlad bedömning. När det gäller energiförbrukning i kommunens verksamhetslokaler har en försämring redovisats. Anledningen till ökningen är oklar.

Inga data redovisas när det gäller hur stor andel av energiförbrukningen som är förnyelsebar energi. Kommunen har genomfört insatser för att öka andelen förnyelsebar energi. En klimatanpassningsplan har dock inte upprättats trots att drygt tre år förflutet sedan miljöprogrammet antogs. Med anledning av att det är en av de strategiska åtgärderna för att klimatanpassa kommunen bör planen tas fram så snart som möjligt.

3.4 Hållbar turism

Det finns ingen vedertagen definition av uttrycket hållbar turism. Globalportalen, en samling av 56 organisationer (bland annat Naturskyddsföreningen) som arbetar med utveckling och förbättring, definierar uttrycket enligt följande:

”En hållbar turism är en turism där vi tar hänsyn till de sociala, miljömässiga och ekonomiska konsekvenserna av vårt resande. Helt enkelt en turism där vi reser på ett sätt som främjar människa och miljö och som gynnar lokalbefolkningen på turistorter.”⁴

Föreanta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur (UNESCO) gör tillägget att det kopplat till arbetet med hållbar turism ingår att utbilda och informera om hållbar turism.⁵

Varken något av de 16 nationella målen eller de 5 regionala målen fokuserar på turism. I kommunens Miljöprogram för 2014-2020 beskrivs hållbar turism endast som en strategisk åtgärd i syfte att förbättra vattenkvaliteten i Östersjön. Det finns inga mål beskrivna för hållbar turism i miljöprogrammet.

I samtal med näringslivsansvarig har det framkommit att det finns mål som verksamheten själva har satt upp rörande hållbar turism. Kopplat till målen finns det även nyckeltal samt tillvägagångssätt för att uppnå målen. Varken målen eller insatserna är direkt riktade mot specifika geografiska delar av Vaxholm. De mål som satts upp är:

- Bidra till en mer hållbar besöksnäring genom att erbjuda broschyrer som PDF:er på webbsidan.

⁴ ”Vad är hållbar turism?”, Globalportalen: <http://globalportalen.org/artiklar/nyhet/vad-ar-hallbar-turism>

⁵ ”TEACHING AND LEARNING FOR A SUSTAINABLE FUTURE”, UNESCO
http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_c/mod16.html

Vaxholms kommun

Granskning av miljöarbetet utifrån Miljöprogram för Vaxholm 2014-2020

2017-10-24

- Bidra till en mer hållbar besöksnäring genom att erbjuda cykeluthyrning på turistbyrån och uppmuntra besökare att ta sig runt i kommunen på cykel istället för med motordrivna fordon.

De nivåsatta nyckeltalen är:

- 50 % av Turistbyråns egenproducerade broschyrer ska finnas nedladdningsbara på hemsidan.
- Ökning med 10 % av antal uthyrda cyklar i Turistbyrån. Nyckeltalet mäts med hjälp av Turistbyråns uthyrningsstatistik.

Tillvägagångssätt:

- Lägg upp egenproducerade broschyrer som nedladdningsbara PDF på hemsidan.
- Göra cykelkarta med tips och utflyktsmål i kommunen.
- Informera om cykeluthyrning på turistwebben.

Näringslivsansvarig menar att Vaxholms kommun, i likhet med många andra kommuner i Sverige, ännu inte nått ända fram i arbetet med hållbar turism. I dagsläget utforskar aktörerna vad hållbar turism innebär för att längre fram kunna sätta upp mål och finna tillvägagångssätt för att uppnå målen. Befintliga mål kan enligt kommunens näringslivsansvarig ses som punktinsatser i ett tidigt skede av utvecklingen av hållbar turism. Näringslivsansvarig diskuterar i möten med andra kommuner hur hållbar turism ska utvecklas. I övrigt sker ingen uttalad samverkan med andra aktörer rörande hållbar turism finns. Vaxholm har bland annat deltagit i ett projekt där en miljöfärja driven på el trafikerar sträckan Vaxön-Vaxholmen.

3.4.1 Kommentarer

Kommunen arbetar med att utveckla en hållbar turism i Vaxholm. Ett exempel på det är testet av en eldriven färja. De mål som idag finns för hållbar turism kan ses som punktinsatser i ett tidigt skede av arbetet med utveckling av hållbar turism. De är dock inte tillräckliga för att kunna avgöra om de egentliga ambitionerna med en hållbar turism infrias.

Med anledning av att Vaxholms kommun lockar till sig många turister varje år blir arbetet med hållbar turism viktigt för miljöarbetet som helhet i kommunen. Som ovan nämnts beskrivs hållbar turism i Miljöprogram 2014-2020 endast som strategisk åtgärd för att förbättra vattenkvaliteten i Östersjön. Med tanke på den stora turistnäringen finns det anledning att tydligt framföra vikten av en hållbar turism i kommunens framtida miljöprogram.

Inget riktat arbete har kunnat identifieras kopplat till öarna Rindö, Skarpö, Tynningö och Ramsö.

3.5 Upphandling utifrån miljökrav

Upphandlingsmyndigheten beskriver vikten av upphandling med miljöhänsyn på följande sätt: "Upphandling är ett viktigt styrmedel för att nå samhällspolitiska mål. Att ta miljöhänsyn och sociala hänsyn i upphandlingen bidrar till en hållbar utveckling och

Vaxholms kommun

Granskning av miljöarbetet utifrån Miljöprogram för Vaxholm 2014-2020

2017-10-24

till att nå de nationella miljö kvalitetsmålen”.⁶ Det är möjligt för myndigheter att diskvalificera anbudsgivare som gjorts sig skyldiga till brott mot miljölagstiftning. Det finns dock ingen skyldighet för upphandlande myndigheter att genomföra efterforskningar eller rutinmässigt begära att leverantören bifogar handlingar som visar att det inte finns grund för uteslutning på grund av brott.

4 Kap 3§ Lag (2016:1145) om offentlig upphandling gör gällande att ”En upphandlande myndighet bör beakta miljö hänsyn, sociala och arbetsrättsliga hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta”.

Vaxholms kommuns upphandlingspolicy antogs 2011 och är vid tiden för granskningen på väg att uppdateras. Av upphandlingspolicy framgår att kommunen ska ”Beakta miljö hänsyn och sociala hänsyn om upphandlingens art motiverar detta”.

Upphandlingschefen uppger att miljö hänsyn beaktas vid varje upphandling och att det vid varje upphandling genomförs en professionell bedömning utifrån begreppet hållbar utveckling. Då vägs ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet in för att göra en upphandling som på bästa sätt bidrar till en hållbar utveckling.

Upphandlingsenheten har gjort en grov uppskattning av hur många upphandlingar som har miljökrav. De har kommit fram till att det är cirka 80 % av upphandlingarna som har det. I de speciella fall där det inte finns med miljö kriterier gäller upphandlingen IT-system och liknande där miljö kriterier inte anses relevanta. Anledningen till upphandlingsenheten behövt uppskatta andelen upphandlingar med miljö kriterier är att de inte har exakt uppgifter, då uppgifterna ibland finns hos deras samarbetspartner som varit värd för upphandlingar. Det I årsredovisningen för 2016 var ett nyckeltal ”Andel upphandlingar med avancerade miljö kriterier”. Som utfall redovisas att 0 % av upphandlingarna gjordes med avancerade miljö kriterier. Ingen kommentar kring anledningen till detta lämnas.

Upphandlingschefen menar att samtliga upphandlingar som har en miljö påverkan också innehåller miljö kriterier. Även vid upphandling av tjänster från byggföretag ställs miljökrav. Kommunen saknar däremot en tydlig uppföljning av hur stor del av upphandlingarna avseende byggmaterial i nyproduktion och i underhåll som innehåller miljö kriterier.

3.5.1 Kommentar

Upphandlingsenheten genomför vid varje upphandling en avvägning av social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet, enligt upphandlingschefen. Detta gäller således även upphandlingar av byggmaterial. Sedan används miljö kriterier i de upphandlingar där sådana anses vara relevanta. I en bedömning gjord av upphandlingsenheten i samband med denna granskning används miljö kriterier i cirka 80 % av upphandlingarna. Mot denna bakgrund är vår bedömning att upphandlingsenheten i Vaxholm således beaktar miljö hänsyn.

Då ingen systematisk uppföljning sker av hur många upphandlingar som innehåller miljö kriterier finns inte heller någon data om exakt hur stor andel av byggmaterialen som innehåller miljö kriterier.

⁶ Upphandlingsmyndigheten, ”Hållbarhet”: <http://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet/>

Vaxholms kommun

Granskning av miljöarbetet utifrån Miljöprogram för Vaxholm 2014-2020

2017-10-24

2017-09-07

KPMG AB

Patrik Hellberg

Kommunal revisor

Andreas Endrédi

Certifierad kommunal yrkesrevisor